

POSUDEK VEDOUČÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

EDELMANOVÁ, Denisa (2019): Populační vývoj a současné migrační tendence venkovských obcí Jižních Čech. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha. 127 stran. Vedoucí diplomové práce Doc. RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D.

Tématem diplomové práce je v geografii obyvatelstva do značné míry tradiční otázka populačního vývoje Jižních Čech. Práce tak navazuje na řadu publikací vycházejících v průběhu 20. století i v současnosti. Přesto ale přichází s poněkud jinou vstupní perspektivou, která je zaměřena na prověření kontraurbanizačních tendencí jihočeských venkovských obcí v porevolučním období.

Autorka v úvodu formuluje tři dílčí cíle práce a k nim přiřazuje předpoklady nebo východiska práce, snaží se obhájit i relevanci vlastního výzkumu a popisuje strukturu diplomové práce. Práce je logicky členěna, obsahuje všechny tradiční části, které jsou složeny vyváženým způsobem. Téma práce je geografické a snaží se odpovídat na aktuální otázky populačního vývoje. Některé výsledky práce je podle mého názoru možné zobecnit na celý systém osídlení Česka.

V rešeršní části diplomové práce lze objevit všechny relevantní tituly z české a stěžejní ze zahraniční provenience. Pozitivem je využívání nabytých teoretických a metodických znalostí v průběhu celé práce, zejména při interpretaci výsledků. Určitým negativem rešerše je opakovaný výběr i hodnocení titulů obsažených tradičně v albertovské geografii s minimem nově zařazených zejména zahraničních titulů, které by mohly obohatit dosavadní diskurz. Cenné by bylo zařazení například titulů ze zahraničních časopisů publikovaných po roce 2010.

Metodicky práce je do značné míry ovlivněna vlastním přístupem Denisy Edelmanové. Text je charakteristický pečlivostí, důkladností a snahou o postihnout a popis všech aspektů dané problematiky. To se odráží v možná až přílišné podrobnosti nabízených typologií a kombinací polohové a velikostní typologie. Vše je pečlivě popsáno a zdůvodněno. Přesto bych v tomto případě volil možná více generalizovanou metodu kvantitativního hodnocení. Ta nakonec přichází ve formě nápaditě využitého Webbova grafu a promyšleného rozdělení vývojových etap do nekulatých limitních roků. Celkově lze konstatovat, že metody práce a použitá data jsou vhodná pro zodpovězení výzkumných otázek.

Vsunutá čtvrtá kapitola bere populační vývoj v kontextu Česka z vývojové perspektivy historických populačních cenzů od roku 1869. Zde se poprvé uplatňuje kvalitní grafická i kartografická dovednost autorky, která je průvodním znakem celé práce. Pátá kapitola do značné míry popisným způsobem hodnotí populační růst a následně jeho komponenty – přirozenou měnu a migraci od roku 1992 do současnosti. Zásadní informaci nabízejí kombinace kartogramů a kartodiagramů na stranách 67 a zejména 75 a graf 5.3.4, který ukazuje pozitivní migrační salda nejen u suburbánních, ale i periferních a semiperiferních obcí Jihočeského kraje.

Jádro problematiky je pak ve větším detailu rozvedeno v kapitole 6 věnované právě migračním tokům v periferních a semiperiferních obcích s důrazem na rozkrytí procesu kontraurbanizace. Kombinace různých analýz je doplněno grafy a mapkami, které vyžadují velkou čtenářovu pozornost a pečlivé čtení příslušného textu. Pokud toto akceptujeme, dozvídáme se řadu zajímavých empirických poznatků. Správná je ve většině případů i vlastní interpretace autorky, kde využívá i znalost domovského regionu.

Ačkoliv je na předchozích 100 stranách odvedena dobrá řemeslná práce, pro pochopení podstaty populačního vývoje typů obcí Jižních Čech v podstatě postačuje syntetický graf 7.1.1 obsahující typologii a vývoj 13 skupin obcí. Trajektorie zpracované pro 90. léta, konjunkturální a (post)krizové období plasticky vykresluje souvislosti migračních a přirozených přírůstků v suburbánních obcích a tzv. polarizační obrát převzatý z teorie diferenciální urbanizace během posledních několika let v jihočeském sídelním systému. Webbův graf jako syntetický nástroj hodnocení populačního vývoje není ničím novým, avšak provedená polohová typologie a promyšlená etapizace je hlavním metodickým přínosem diplomové práce. V kapitole 7.2 se autorka rozhodla k diskusi hlavních výsledků práce a přidává i další perspektivy možného hodnocení kontraurbanizace a stručnou analýzu věkové struktury kontraurbanitů. Kapitola zároveň svědčí o posunu v analytickém uvažování autorky, který se naučila v průběhu psaní diplomové práce.

Závěr se vedle shrnutí hlavních empirických poznatků věnuje i důvodům nebo faktorům stěhování a obsahuje pozitivní závěr o stěhování mladého obyvatelstva na jihočeský venkov. Autorka se vrací k jednotlivým předpokladům a dílčím cílům a snaží se závěry zasadit do širšího kontextu. Závěr mohl obsahovat i úvahu nad zobecnitelností dosažených výsledků pro systém osídlení v Česku.

Z formálního hlediska text obsahuje minimum stylistických prohřešků a překlepů, formální úpravu grafů, tabulek a zejména map považuji za výbornou. Stylistická úroveň je velmi dobrá, text práce je v důsledku pečlivého autorčina přístupu poněkud rozsáhlý a v některých částech práce se opakují podobné informace. Citace literatury a seznam literatury nevykazují chyby. Trochu méně srozumitelné se mi jeví mapy v kapitole 6.

Celkově hodnotím práci jako kvalitně odvedenou kvantitativní analýzu, která využila originální přístup při zpracování a přinesla několik nových a zajímavých empirických zjištění. Studentka pracovala samostatně, velmi pečlivě a se zájmem o sledovanou problematiku. Doporučuji tedy diplomovou práci Denisy Edelmanové k obhajobě.

Otázka k obhajobě:

Z posledních empirických analýz se zdá, že dochází ke koncentraci suburbánního rozvoje spíše do užších zázemí měst, než k expanzi suburbánní výstavby a migrace do vzdálenějších míst. Jaká je situace v Českých Budějovicích a ostatních městech jižních Čech v posledních letech a jak byste metodicky odlišila suburbánní a kontraurbanizační procesy?

V Praze 15. srpna 2019

Doc. RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D.
vedoucí diplomové práce